

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Yıl: 5, Sayı: 14, Mart 2018, s. 147-159

Gürsel KAYA¹, Tuncay CANBULAT²

HAYAT BİLGİSİ DERSİ DEĞERLERİNİN ÖĞRETİMİNDE HALK OZANLARININ ÖNEMİ: NEŞET ERTAŞ ÖRNEĞİ³

Özet

Bu araştırmanın amacı; Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde halk ozanlarının önemini belirlemektir. Bu amaçla değerler öğretiminde önemli bir misyonu olan Hayat Bilgisi dersinin kitaplarında ve öğretim programında halk ozanlarına yer verilme durumu Neşet Ertaş bağlamında değerlendirilmiştir.

Araştırma yöntemi, araştırmanın konusu, veri toplama biçimi ve ulaşmayı hedeflediği sonuçlar açısından betimsel tarama desenindedir. Araştırmada “2013-2014 eğitim-öğretim yılında İzmir’deki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarında okutulan 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi öğrenci ders ve çalışma kitapları, 2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programı ve Neşet Ertaş ile ilgili yapılmış araştırmalar” değerler eğitimi açısından alt amaçlara uygun olarak doküman incelemesi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca Neşet Ertaş’ın eserlerine dayalı olarak hazırlanan bir ders planı ilkököl 3. sınıflara uygulanarak bu konuda öğrenci görüşlerine de başvurulmuştur.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde Halk ozanlarından yararlanılmamaktadır. Neşet Ertaş’ın incelenen eserlerinde değerlerden özsaygı, doğruluk, dürüstlük, vatanseverlik, saygı, sevgi, adalet, hoşgörü, sabır, yeniliğe açıklık gibi değerlerin etkileyici şekilde vurgulandığı görülmüştür. Araştırmada, halk ozanlarının Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde kullanılabileceği ve bu konuda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler:Hayat Bilgisi, Halk Ozanları, Değerler Eğitimi, Neşet Ertaş

THE IMPORTANCE OF FOLK POETS IN TEACHING OF LIFE SCIENCE COURSE VALUES: A SAMPLE OF NEŞET ERTAŞ

Abstract

The goal of this research is to determine the importance of minstrels in giving education of Life Science class. By this purpose, the fact of mentioning minstrels in Life Science classes and curriculums has been analyzed as part of Neşet Ertaş.

The research is a qualitative work with regard to its topic, its system of data gathering and its goals. The first data source was analyzed by using document analyzing method on behalf of value educations which are Life Science student books and workbooks of 1, 2 and 3rd grade of state schools

¹Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, grselkaya@gmail.com

²Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi A.B.D, tuncaycanbulat@gmail.com

³ Bu araştırma yazarlar tarafından 5-7 Kasım 2015 tarihleri arasında Kırkkale Üniversitesi’nce düzenlenmiş olan II.

Uluslararası katılımlı Değerler Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, güncel araştırmalarla yeniden düzenlenmiştir.

under the Ministry of National Education of Izmir in 2013-2014 academic year and 2009 Life Science curriculum which are coherent with sub problems. Furthermore, a teaching plan based on Neşet Ertaş's works was applied for third class at primary school and students were asked for their own opinions.

The outcome of the research can be summarised as follows: It is clear that folk poets did not include in 1, 2 and 3rd grade primary school students' student book and workbooks under the title of teaching values. The study showed that Neşet Ertaş's poems emphasize values as self-respect, truth, honesty, patriotism, love, respect, justice, tolerance, patience, openness to innovation. Consequently, folk poets can be used for teaching of Life Science lesson course values and more research is needed on this issue.

Keywords: Life Science, Folk Poets, Values Education, Neşet Ertaş

GİRİŞ

İnsanlar biyolojik bir organizma olmanın ötesinde aynı zamanda içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. Kişiler başkalarıyla olan ilişkileri aracılığıyla toplumda geçerli olan değer, kural ve normları, tutumları, alışkanlıkları ve becerileri öğrenir (İçli, 2005: 117). Doğan (2002: 145), "bir toplumda yaşamının o topluma ait değerleri, inançları, alışkanlıkları kısacası toplumun yaşam tarzını öğrenmeyi kaçınılmaz olarak beraberinde getirdiğini, bu aşamada ise devreye eğitimin girdiğini ifade eder." Türk Milli Eğitim politikalarının hedefi toplumun ihtiyacı olan bilinçli, kültürlü, değerlerine sahip, bilgi ve beceri yanında duyuşsal davranışları da (tutum, değer) kazanmış vatandaşlar yetiştirmek olarak belirlenmiştir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012). Ancak Türk Eğitim Sistemi incelendiğinde, öğrencileri daha çok akademik hayata hazırlayan, akademik başarıyı daha çok önemseyen bir yol izlendiği görülmektedir. Bu yaklaşımın sonucu olarak; değer, kültür bağlamında yapılan araştırmalarda yeni yetişen nesilde önemli ahlaki ve kültürel problemlerin ortaya çıktığı belirtilmektedir (Can, 2008). Bireyin toplumsal ilişkilerinde sorun yaşamaması için karşılaştığı ahlaki ve kültürel problemleri nasıl çözeceği ona öğretilmelidir. Bu durum eğitim sistemlerinin değer eğitimine vermesi gereken önemi arttırmaktadır. Bu önem bağlamında temel eğitim basamağının toplumla olan bağların güçlendirilmesinde, ulusal ve evrensel değerlerin kazandırılmasında, kültürel mirasa yönelik bir bilincin uyandırılmasında anahtar rol oynadığı bilinmektedir.

Temel eğitim basamağında, birçok değerın aktarılmasında önemli bir misyonu olan derslerden birisi de Hayat Bilgisi dersidir. Çocukları hayata hazırlamayı amaçlayan Hayat Bilgisi dersi "çocuğun içinde yaşadığı doğayı, doğanın düzenini deneyime dayalı olarak keşfetmesi, içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerine uyum sağlayarak, kendi kişiliğini oluşturma ve yapılandırma süreci" olarak tanımlanmaktadır (Güleryüz, 2008: 5). Bu ders ile "çocuğa bilgiden çok iyi yaşayış, iyi tutum ve iyi davranışlar kazandırılmasına çalışılmakta ve eğitimin genel amacı olan, çocuğun çevresine başarılı, etkin ya da olumlu bir biçimde uyum sağlamasına yardımcı olunmaktadır" (Binbaşoğlu, 2003: 36).

Hayat Bilgisi programına göre kazandırılması gereken kişisel nitelikler olarak adlandırılan değerler; özsaygı, özgüven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme olmak üzere toplam on beş tanedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009). Değerlerin daha sonraki Hayat Bilgisi Öğretim Programlarında da benzer olduğu değerlendirilebilir (MEB, 2015, 2017 ve 2018). Bu değerlerin kazandırılmasında halk ozanlarının bir yerinin olup olamayacağı durumunu tartışmak bu araştırmanın odak noktasını

oluşturmaktadır. Halk ozanları, değer öğretiminde önemli görev üstlenecek bir birikimin taşıyıcıları olarak değerlendirilmektedir (Turhan ve Kova, 2012; Keskin, 2015).

“Halk Ozanı,bağlı buldukları geleneği ve halk kültürünün bütün değerlerini saz eşliğinde söyledikleri şiirlerde anlatan, halkın ortak duygu ve düşüncelerini dile getiren, halk kültürünün koruyucusu ve taşıyıcısı, âşık olarak adlandırılmaktadır” (Artun, 2005). Ozanlar bağlı buldukları kültürünün değerlerini şiirlerinde anlatarak Türk kültürünün ortak bir yaşam ve değerler bütünü olmasına yüzyıllar boyu hizmet etmiştir. Ozanlar şiirlerinde sosyal, tarihsel, kişisel olgu ve durumlar karşısında halkın ortak duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri bakımından Türk kültürünün korunmasında kültür taşıyıcıları olarak görev yapmaktadırlar. “Onlar destanlarında devletin birliği, beraberliğini işleyerek devletin bekasının önemini anlatırlar, insanlığı sevgi ve kardeşlik, insanlık gibi ortak değerlerde birleştirme çabası verirler” (Artun, 2012: 453). Bu ozanlardan önemli bir tanesi de Neşet Ertaş’tır. “Neşet Ertaş’a göre; ozanlar/aşıklar Hak’tan aldıkları ilham ile kendi özlerinin sesine kulak verir, ruhlarına gelen bilgiyi ve duyguyu sözlere, ezgilere dönüştürerek halka aktarırlar” (Parlak, 2013: 23). Keskin (2015) araştırmasında; Neşet Ertaş’ın eserlerinde Türk tasavvuf kültürüne ait izlerin yoğun biçimde hissedildiğini, eserleri aracılığıyla Türk kültür tarihi bakımından önem taşıyan bazı sosyo-kültürel işlevleri yerine getirerek, toplumun özünü oluşturan birçok değerlerin korunmasına katkı sağladığını belirtmektedir. Fakat, alanyazın incelendiğinde gerek değer eğitimi gerekse de halk ozanlarından değer eğitiminde yararlanılması ile ilgili araştırmaların sınırlı olduğu gözlenmiştir.

Bu araştırmalardan bazıları şöyledir:

Kolaç (2010) Türkçe dersi öğretim programlarını (1-5; 6-8), “değerler ve hoşgörü” açısından incelendiği araştırmasında, programlarda gerek değerlere gerekse hoşgörü kavramına istenilen düzeyde yer verilmediği, kavramlara gerekli vurguların yapılmadığı, genel ifadelerin dışına çıkılmadığını tespit etmiştir.

Parlak (2012) araştırmasında, Neşet Ertaş’ın sanatının temelinde yatan ana kaynakların saptanmasını ve bunlara dair gizli kalmış yönlerin gerçek nitelikleri ile ortaya konularak gelecek kuşaklara doğru aktarılabilmesini amaçlamıştır. Araştırmada Neşet Ertaş’ın tavrının; sanatın, bilimin ilerlemesine ve ülke tanıtımına yaptığı katkının ötesinde insanlara model olabilecek çok sayıda referans taşıyan ilerici bir müzik akımının temsilcisi olduğu genellemesine ulaşılmıştır.

Zengin (2012) Neşet Ertaş’ın türkülerinden yola çıkarak, saz şairlerinin ele aldıkları konuların kendi yaşamlarını ne ölçüde yansıttıklarını araştırmıştır. Araştırmasının ana konusunun “gariplik” temalı türküler oluşturmuştur. Ayrıca farklı kültürler içerisinde yetişmiş saz şairlerinin türkülerinde ele aldıkları konular kıyaslama yöntemiyle incelenmiştir. Sonuç olarak Zengin (2012: 9) “ozanların yaşadığı sıkıntıları, çektiği acıları, yoksulluğunu, ezilişini ve horlanışını bizim sesimizle bizim sözümüzle kelimelere dökmüş, bütün gariplere tercüman olarak bizlere ulaştırmış ve o engin gönlü ile bütün bunları bizlerle paylaşmıştır.” Yani ozanları ürettikleri bizim kültürümüz, değerimiz olmuştur.

Turhan ve Kova (2012) araştırmalarında halk ozanlarımızdan Neşet Ertaş, Aşık Mahzuni Şerif, Aşık Veysel ve Özay Gönlüm’ün seçilen 17 eseri içerdikleri değerler bakımından incelenmiş ve halk müziğinin ve halk ozanlarının değerler eğitiminde kullanılabilirliği tartışmışlardır. İncelenen eserlerin adalet, saygı, sevgi, dürüstlük, doğruluk, sosyal içerme, hoşgörü, mertlik, hümanizm, bilime değer verme ve birlik-beraberlik gibi değerleri etkileyici

şekilde vurguladığı görülmüştür. Bu değerlerin bireylere kazandırılmasında, gerek halk müziğinin ve gerekse halk ozanlarının hayatlarının ve deyişlerinin kullanılmasının önemli katkılar sağlayabileceği sonucuna varılmıştır.

Özkan (2014) “Aşık Veysel’de somut olmayan kültürel miras” adlı araştırmasında Aşık Veysel’in hemen tüm şiirlerinde araştırmayı, okumayı, ilerlemeyi dolayısıyla ilim ve irfan sahibi olmayı öne çıkardığı, bunların olabilmesi içinde birlik-beraberlik ruhunun hiçbir zaman kaybedilmemesi gereğini vurguladığı sonucuna ulaşmıştır. Veysel’in şiirlerinin birçoğunda toplumsal değerlerin öne çıktığı, bunlar aracılığıyla gelecek kuşaklara önemli mesajlar verildiği de belirtilmiştir. Ayrıca, şiirleri incelendiğinde dikkati çeken önemli noktanın vatana bağlılık ve idealistlik olduğu görülen Veysel’in, bütün bu özelliklerinin onu vatan şairi yaptığı ifade edilmiştir.

Kurtoğlu (2017) araştırmasında, Aşık Veysel’in 158 şiirini değerlendirmiş ve şiirlerin okurlarına altmışın üzerinde farklı değeri aktarmada kullanılabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Alanyazın değerlendirildiğinde değerler eğitimi ile ilgili araştırma ve uygulamaların yeterli olmadığı, halk ozanlarının eserlerinden değer eğitiminde yeterince yararlanılmadığı, öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda eksikliklerinin olduğu, ders kitaplarının da bu konuda yeterli görülmediği (Coşkun Keskin, 2012; Keskin ve Öğretici, 2013) sonucuna ulaşılabilir.

Milli değerleri özümsemiş, evrensel değerleri kazanmış bir neslin yetiştirilmesinde medeniyetin önemli bir beşiği olan Anadolu’da yetişmiş sevgi, saygı, barış, hoşgörü mesajları veren halk ozanlarının değerler açısından incelenmesi ve bireylere değerleri kazandırmak için kullanılabilirliğinin tartışılmasının gerekli ve önemli olduğu düşünülmüştür.

Bu araştırmanın amacı Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde halk ozanlarının önemini Neşet Ertaş bağlamında incelenmesidir. Bu problem cümlesine bağlı olarak aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

1. Milli Eğitim Bakanlığı 2009, 2013, 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi Öğretim programında hangi değerler yer almaktadır?
2. Hayat Bilgisi ders kitaplarında programın öngördüğü değerlerin öğretiminde halk ozanlarının yer alma durumu nedir?
3. Neşet Ertaş’ın eserlerinin Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde kullanılabilirliği nedir?
4. İlkokul 3. sınıf Hayat Bilgisi dersi “Okul Heyecanım” teması, “Dürüstlük ve Güven” konusunda Neşet Ertaş’ın eserleri etkili midir?

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, araştırmanın konusu, veri toplama biçimi ve ulaşmayı hedeflediği sonuçlar açısından betimsel tarama desenindedir. Betimsel tarama modeli var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2008).

Veri Kaynaklarının Analizi

Araştırma iki kısımdan oluşmaktadır. Araştırmanın birinci, ikinci ve üçüncü alt problemlerine çözüm bulmak amacıyla “2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programı, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarında okutulan 1, 2 ve 3.

sınıf Hayat Bilgisi öğrenci ders ve çalışma kitapları ve Neşet Ertaş ile ilgili yapılmış araştırmalar” ilk veri kaynağını oluşturmaktadır. Araştırmada “Hayat Bilgisi öğrenci ders ve çalışma kitapları ve Neşet Ertaş ile ilgili yapılmış araştırmalar ve Neşet Ertaş’ın eserleri” nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak elde edilmiş ve doküman incelemesinin a) dokümanlara ulaşma, b) orijinallik kontrol etme c) dokümanları anlama d) veriyi analiz etme ve e) veriyi kullanma aşamalarına (Forster, 1995; Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2008: 193) uygun olarak analiz edilmiştir. Doküman incelemesinin, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsadığı düşünüldüğünde uygun bir analiz tekniği olduğu düşünülmüştür.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “İlkokul 3.sınıf Hayat Bilgisi dersi “Okul Heyecanım” teması, “Dürüstlük ve Güven” konusunda Neşet Ertaş’ın eserleri etkili midir” sorusuna cevap bulmak amacıyla ilkokul 3 sınıf Hayat Bilgisi dersi “Okul Heyecanım” teması, “Dürüstlük ve Güven” konusunda Neşet Ertaş’ın eserlerine dayalı olarak 2 ders saati sürecek ders planı uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Hazırlanan planlar İzmir ili, Kemalpaşa ilçesindeki bir ilkokul ve Menderes ilçesindeki iki ilkokuldaki toplam yetmiş dokuz 3. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Yapılan ders, uzman görüşüne başvurularak hazırlanan açık uçlu 4 sorudan oluşan görüş formuyla değerlendirilmiştir. Görüş formundan elde edilen verilerin analizi betimsel yaklaşım ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla öğrenci görüşleri belirli kategoriler altında (evet-hayır, olumlu-olumsuz) sınıflandırılmış ve özetlenmiştir. Görüş formuyla elde edilen veriler yüzde ve frekans değerleri kullanılarak sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi “Hayat Bilgisi programında hangi değerler yer almaktadır?” biçiminde belirlenmiştir. 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Program’ı ile öğrencilerin geliştirmelerine yardımcı olunacak değerler “kişisel nitelikler” olarak isimlendirilmiş olup on beş tanedir:Öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme (MEB, 2009). Sonraki yıllardaki (2013, 2015, 2018) program değişikliklerinde de bazı düzenlemeler olmakla birlikte değerlerin aynı kaldığı görülmüştür. MEB (2015, 2018) Hayat Bilgisi Öğretim Programında “adalet, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, doğa sevgisi, doğruluk, dürüstlük, estetik, güven, hoşgörü, merhamet, misafirperverlik, öz güven, paylaşma, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımlaşma” değerleri belirlenmiş olup; birçoğu önceki programlarla aynıdır.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Hayat Bilgisi ders kitaplarında programın öngördüğü değerlerin öğretiminde halk ozanlarının yer alma durumu nedir?” olarak belirlenmiştir. Bu probleme ilişkin bulgular elde edilirken 2013-2014 eğitim-öğretim yılında İzmir’deki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı devlet okullarında okutulan İlköğretim Hayat Bilgisi 1 Öğrenci Ders ve Çalışma Kitabı (Dalkılıç ve Gölge, 2013), İlköğretim Hayat Bilgisi 2 Öğrenci Ders ve Çalışma Kitabı (Özdemir ve Çınar, 2013) ve İlköğretim Hayat Bilgisi 3 Öğrenci Ders ve Çalışma Kitabı (Eren ve Cennet, 2013) incelenmiştir. İnceleme sonucunda bu kitaplarda Hayat Bilgisi Programı’nda öngörülen değerlerin öğretiminde halk ozanlarının eserleri veya hayatının herhangi bir biçimde yer almadığı görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Neşet Ertaş’ın eserlerinin Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde kullanılabilirliği nedir?” olarak belirlenmiştir. Bu probleme ilişkin bulgular elde edilirken Neşet Ertaş’ın ulaşılabilen şiirleri incelenmiş ve bu şiirler içerisinde

ilkokul Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilir eserleri değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmede Neşet Ertaş'ın yirmi dört adet şiirinde 2009 Hayat Bilgisi Programı'nda belirtilen değerlerin yer aldığı görülmüştür. Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı'na göre çocuğun okula başlamasıyla eş zamanda yaşanan ve 7-11 yaşları arasını kapsayan dönem *somut işlemsel dönem* olarak adlandırılmaktadır. Somut işlemsel dönemdeki çocuklarda mantıksal düşünce gelişmiştir. Bu dönemde çocukların özgürlük, eşitlik, adalet gibi soyut kavramları anlamlaştırması da güçtür (Aydın, 2005: 65-66). Bu nedenle değer öğretiminde Neşet Ertaş'ın seçilen eserlerinin bütün kıtalarına yer vermekten ziyade, öğrencilerin bilişsel gelişim özellikleri de dikkate alınarak somutlaştırabilecekleri ve Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilir söz ve kıtaların yer aldığı şiirler göz önüne alınmıştır.

Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda (2009) belirtilen değerlerin, Neşet Ertaş'ın incelenen eserlerinde yer alma durumu Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Neşet Ertaş'ın Hayat Bilgisi dersi değerleriyle ilişkili eserleri	
Eser	Hayat Bilgisi Değerleri
Aldanıp Şeytan Sözüne	Doğruluk
Ana Vatanımsın Baba Yurdumsun	Vatanseverlik
Aşkı Kimden Aldın Sevgiyi Kimden	Sevgi, saygı
Bahar Gelmiş Türü Çiçek Açılmış	Sevgi (Doğayı sevmek)
Başkaldırdı Yunan Durmaz Göründü	Vatanseverlik
Vatan-ı Memleketim Bu Mutlu Günde	Sevgi, saygı, vatanseverlik
Bir Yaratmış Allah Tüm İnsanları	Adalet, doğruluk
Bu Dünyada Başka Bir Şey İstemem	Sevgi, hoşgörü
Dinle Sana Bir Sözüm Var	Adalet
Gel Sevelim Sevileni Seveni	Sevgi, saygı, hoşgörü
İki Büyük Nimetim Var	Sevgi,
Ben Senin Kıymetin Bilmedim Anam	Sevgi, saygı
Hürmet Edek Analara	Sevgi, saygı
Kırmayın Ana Kalbini	Sevgi, saygı
İkilik Noktası Çıksın Aradan	Doğruluk, dürüstlük, adalet
İlimsizlik Bilgisizlik Yüzünden	Yeniliğe açıklık, sevgi, saygı, doğruluk
İsterim ki Bu Dünyada	Yeniliğe açıklık, adalet
Sabreyle Ey Gönül Sabırsız Olma	Sabır
Zaman Sana Uymaz Boşa Çalışma	Yeniliğe açıklık
Dinler İsen Sana Bir Şey Söyleyim	Özsaygı, saygı, doğruluk
Dostu Arayan	Özsaygı
Eğer İnsan İsen Kalbini Düzelt	Doğruluk, dürüstlük, sevgi
Güneş Gibi Ayan Olan	Doğruluk, dürüstlük
Sev İnsanları Gönlünce	Sevgi, saygı

Tablo 1 değerlendirildiğinde Neşet Ertaş'ın türkülerinin Hayat Bilgisi dersinin değerleriyle uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “İlkokul 3.sınıf Hayat Bilgisi dersinde Neşet Ertaş'ın eserlerinin etkililiği nedir?” olarak belirlenmiştir. Neşet Ertaş'ın eserlerinin Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde etkililiğini belirlemek amacıyla Neşet Ertaş'ın şiirlerinden faydalanılarak ve uzman görüşü alınarak 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde “Okul Heyecanım” temasında yer alan “Dürüstlük ve Güven” konusuna ait bir adet ders planı hazırlanmış ve bu ders İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı biri Kemalpaşa ilçesi diğer ikisi Menderes

ilçesinde olmak üzere üç ayrı okulda toplam yetmiş dokuz üçüncü sınıf öğrencisine uygulanmıştır.

Neşet Ertaş'ın sözlerinden ve hayatından yola çıkılarak hazırlanan derste öğrencilerin sorulan sorulara verdikleri yanıtların yüzdeleri ve frekans dağılımı aşağıda belirtilmiştir.

Görüş formunun ilk sorusunda öğrencilere Neşet Ertaş'ı tanıma durumları sorulmuş olup, cevaplarıyla ilgili veri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğrencilerinin Neşet Ertaş'ı tanıma durumları

Neşet Ertaş'ı tanıyor musunuz?	f	%
Evet	4	5
Hayır	75	95
Toplam	79	100

Tablo 2'de araştırmaya katılan öğrencilerin 75'inin (% 95) Neşet Ertaş'ı tanımadıklarını, 4'ünün (% 5) ise tanıdıkları görülmektedir. Bu bulguya göre öğrencilerin önemli bir halk ozanını hiç tanımaması düşündürücüdür.

Görüş formunun ikinci sorusunda öğrencilere Neşet Ertaş ve türküsüyle ilgili duyguları sorulmuş olup, cevaplarıyla ilgili veri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerinin Neşet Ertaş hakkındaki duygularına ilişkin bulgular

Neşet Ertaş ve türküsüyle ilgili duygularınızı açıklayınız.	f	%
Olumlu		
Şiirleri çok güzel. (Sözleri uyumlu, anlaşılır.)	38	48
Şiirlerinde öğüt veriyor.(Bize ders veriyor.)	23	29
Örnek bir insan.(Dürüst, güvenilir, iyi kalpli.)	10	13
Türküleri çok güzel.	8	10
Olumsuz	0	0
Toplam	79	100

Tablo 3'te araştırmaya katılan 3.sınıf öğrencilerinin tamamının Neşet Ertaş'ın türküleri ile ilgili olumlu duygu duruma sahip oldukları görülmektedir. Neşet Ertaş'ı tanıdıktan sonra O'nunla ilgili duygularını açıklayan öğrencilerin 38'i (% 48) Neşet Ertaş'ın şiirlerinin çok güzel olduğunu, sözlerinin uyumlu ve anlaşılır olduğunu, 23'ü (% 29) şiirlerinde öğütler verildiğini, kendilerine ders verilmeye çalışıldığını, 10 'u (% 13) Neşet Ertaş'ın dürüst, güvenilir, iyi kalpli örnek bir insana benzediğini, 8'i (% 10) türkülerinin çok güzel olduğunu belirtmiştir.

Görüş formunun üçüncü sorusunda öğrencilere Neşet Ertaş'tan başka halk ozanlarını tanıma durumları sorulmuş olup, cevaplarıyla ilgili veri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Öğrencilerinin tanıdıkları halk ozanları

Başka halk ozanlarını tanıyor musunuz? Lütfen isimlerini yazınız.		<i>f</i>	%
Evet	Aşık Veysel	26	33
	Karacaoğlan	2	3
Hayır		51	64
Toplam		79	100

Tablo 4'te öğrencilerin başka halk ozanlarını tanıyıp tanımadıkları yer almaktadır. Tabloya göre araştırmaya katılan öğrencilerin 28'i (% 36) başka halk ozanlarını tanıdıklarını, 51'i (% 64) tanımadıklarını belirtmişlerdir. Tanıdıkları halk ozanları olduğunu belirten öğrencilerin 26'sı (% 33) Aşık Veysel'i, 2 tanesi ise (% 3) Karacaoğlan'ı tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Görüş formunun dördüncü sorusunda öğrencilere Neşet Ertaş'ın üç farklı türküsünden alınan kıtalardan neler öğrendikleri sorulmuş olup, cevaplarıyla ilgili veri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: 3. sınıf öğrencilerinin Neşet Ertaş'ın sözlerinden öğrendikleri değerler

Neşet Ertaş'ın sözlerinden neler öğrendiniz?	<i>f</i>	%
Dürüst, güvenilir ve iyi olmayı.	24	30
Dürüst olunursa insanların güveninin kazanılacağını.	15	19
Yalanın insana yakışmadığını.	13	17
Arkadaşlara iyi davranmayı ve güler yüzlü olmayı.	12	15
Kötülük yapılırsa zarar görüleceğini.	8	10
İnsanlara kötülük yapmamayı.	5	6
Kötülüğe kötülükle karşılık verilmemesi gerektiğini.	2	3
Toplam	79	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğrencilerin 24'ü (% 30) Neşet Ertaş'ın sözlerinden dürüst, güvenilir ve iyi olmayı, 15'i (% 19) dürüst olunursa insanların güveninin kazanılacağını, 13'ü (% 17) yalanın insana yakışmadığını, 12'si (% 15) arkadaşlarına iyi davranmayı ve güler yüzlü olmayı, 8'i (% 10) kötülük yapılırsa zarar görüleceğini, 5'i (% 6) insanlara kötülük yapmamayı, 2'si (% 3) kötülüğe kötülükle karşılık verilmemesi gerektiğini öğrendiklerini belirtmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Program'ında (2009, 2013, 2015, 2018) öğrencilerin geliştirmelerine yardımcı olunacak kişisel niteliklerin öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır,

hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme olarak belirlendiği görülmektedir.

2013-2014 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında okutulan 1, 2 ve 3.sınıf Hayat Bilgisi öğrenci ders ve çalışma kitaplarında değerlerin öğretiminde halk ozanlarına yer verilmediği belirlenmiştir. Halk ozanları gerek yaşamları ve gerekse kişilikleri bakımından özel insanlardır. Bu kişiler sürekli halkın içinde olmuş, üzücü ve sevindirici hadiseleri halkla birlikte hissetmiş, kendi yaşamları içerisinde birçok sıkıntılar çekmişlerdir. Türküler ve türkülerini üretenler toplumun sosyal dinamiklerine hitap etmekte ve toplumu etkilemektedir. Bu nedenle halk müziğinin ve halk ozanlarının değerler eğitiminde kullanılması önemli katkılar sağlayacaktır (Turhan ve Kova, 2012). Değer ve değer öğretimine yeterince önem verilmemesi durumu Kolaç'ın (2010) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Çarpık kentleşme ve teknolojinin olumsuz kullanımı sebepleriyle sosyal bağların günden güne zayıfladığı günümüzde, yaşadığı topluma ait geleneklere, göreneklere, alışkanlıklara, kültüre ve değerlere yabancılaşan insanların sayısı da artmaktadır. Bu yabancılaşmanın önüne geçmek, kültürel değerlerini içselleştirmiş ve bu değerlere saygı gösteren bir neslin yetişmesi eğitime bağlıdır. Ders kitaplarında halk ozanlarının eserlerine ve hayatlarına dair bir içeriğin yer alması hem öğrencilerin kendi toplumunda yetişmiş kültür aktarıcısı kişilere yakınlık duymalarına hem de kendi toplumunun değerlerinin neler olduğu konusunda daha iyi bilgilenmelerine yardımcı olacaktır.

Neşet Ertaş'ın iki yüz elli dört adet şiiri incelenmiş, incelenen eserlerden Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde kullanılabilecek yirmi dört adet eser belirlenmiştir. Ancak bu araştırmada Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretimi ve öğrencilerin ilkökul öğrencisi olması sebebiyle anlayabilecekleri somut ifadelerin çoğunluklu olarak yer aldığı şiirler ve sözler seçilmiştir. Neşet Ertaş'ın belirlenen eserlerinde Hayat Bilgisi Dersi Programı'nda (2009) belirtilen değerlerden özsaygı, doğruluk, dürüstlük, vatanseverlik, saygı, sevgi, adalet, hoşgörü, sabır, yeniliğe açıklık değerlerinin vurgulandığı görülmüştür. Bu sonuç Turhan ve Kova'nın (2012: 121) “ Neşet Ertaş'ın eserlerinde yer alan değerler zengin bir içerik göstermektedir. Eserin gerek ulusal ve gerekse evrensel değerleri yansıttığı ve bunları etkileyici ve duygusal bir şekilde işlediği görülmektedir” bulgusuyla örtüşmektedir.

Öğrencilerin halk ozanları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Yapılan etkinliğin ardından Neşet Ertaş'ın öğrenciler tarafından sevildiği ve öğrencilerin birçoğunun sözlerde anlatılan değerleri fark ettikleri, sözlerin sahibine ilgi duyup onu merak ettikleri ve derse karşı ilgili oldukları belirlenmiştir. Değerlerin bireylere kazandırılmasında halk ozanlarının hayatlarının ve eserlerinin önemli katkılar sağlayabileceği, halk ozanlarının değer öğretimi yaklaşımlarından telkin etme yaklaşımı haricinde değerleri belirginleştirme, ahlaki sorgulama, değer analizi yaklaşımları çerçevesinde ele alınarak derslerde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Bu bakımdan araştırma Turhan ve Kova'nın (2012) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın kapsamı ve elde edilen bulgulara dayanılarak şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Hayat Bilgisi öğretim programı değerler eğitimi göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılabilir. Hayat Bilgisi ders kitaplarında değerlerin öğretimi konusunda halk ozanlarının hayatlarına ve eserlerine yer verilmesi; çocuklara kendi kültürlerini, kültür aktarıcılarını tanıtacaktır. Bu süreçte çocukların doğru eserlerle karşılaşması için seçilecek

eserler uzman kişiler tarafından incelenmelidir. Özellikle Hayat Bilgisi ders kitaplarında etkinliklerden sonra bulunan değerlendirme soruları yapılandırmacı program anlayışına uygun olarak yeniden düzenlenmeli, sorular öğrencilerin düşünmelerini, sorgulamalarını sağlayıcı ve muhakeme güçlerini artırıcı şekilde zenginleştirilebilmelidir.

2. Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde değerlerle ilgili araştırmaların daha kapsamlı ve verimli olması için değerler eğitimi bir ders olarak eklenmesi düşünülebilir.

3. Değer öğretimi konusunda öğrencilerin okulda öğrendikleri değerler ile ailede öğrendikleri değerlerin çatışmaması için öğretmenler planlarını yaparken velilerle işbirliğine giderek, okul-aile birlikteliği sağlanabilir.

4. Neşet Ertaş'ın eserlerinden Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde yararlanılmalıdır.

5. Değerler eğitimi ve öğretimi konusunda Milli Eğitim Bakanlığı üniversitelerle işbirliği yaparak öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programları düzenleyebilir.

6. Hayat Bilgisi dersi haricindeki derslerde de halk ozanlarının değerlerin öğretiminde kullanılabilirliği incelenmelidir. İlkokullarda okutulmakta olan tüm derslerin öğretim programlarına değerler eğitimi ile ilgili etkinlikler bir bütünlük içinde verilmesine dikkat edilebilir.

7. Halk ozanlarının değerlerin öğretimi konusundaki etkisini belirlemek amacıyla betimsel ve deneysel araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akman, H. (2006). *Gönül dağında bir garip Neşet Ertaş kitabı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Artun, E. (2005). *Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Artun, E. (2012). *Günümüzde yaşayan âşıklık geleneği üzerine düşünceler*. Prof. Dr. Mine Mengi adına Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011). Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım.
- Bekki, S. (2013). Abdallık Geleneği ve Neşet Ertaş. *Ahi Evran Aktüel Dergisi*.3, 10-13.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Coşkun Keskin, S. (2012). Değer eğitiminde geçmişten günümüze bir ışık: "aile bilgisi dersi" model önerisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23), 117-156.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dalkılıç, H. ve Gölge, N. (2013). *İlköğretim hayat bilgisi 1 ders kitabı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları.
- Doğan, İ. (2002).Eğitimin sosyal temelleri. Yüksel Özden (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Girişinde*(144-176): Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Eren, E. Ö. ve Cennet, N.D. (2013). *İlköğretim hayat bilgisi 3 ders kitabı*. MEB Devlet Kitapları. Dördüncü Baskı. Ankara: Saray Matbaacılık.
- Gülyeryüz, H. (2008). *Hayat bilgisi öğretimi ve programı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- İçli, G. (2005). *Sosyolojiye giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keskin, Y. ve Öğretici, B. (2013). Sosyal bilgiler dersinde “duyarlılık” değerinin etkinlikler yoluyla kazandırılması: nitel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 143-181.
- Keskin, A. (2015). Türk tasavvuf kültürü ve devir nazariyesi bağlamında Neşet Ertaş. *Sûfi Araştırmaları dergisi*, 6(12), 131-154.
- Kolaç, E. (2010). Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus felsefesiyle Türkçe derslerinde değerler ve hoşgörü eğitimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, 193-208.
- Kurtoğlu, F. S. (2017). Âşık Veysel’in şiirlerini değerler eğitimi açısından okumak *Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 61, 101-123.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2009). *İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2013). *İlkokul 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2018). *İlkokul 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- Özkan, R. (2014). Aşık Veysel’de somut olmayan kültürel miras. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 569-583. doi: 10.14687/ijhs.v11i1.2772
- Özdemir, A. ve Çınar, F. (2013). *İlköğretim hayat bilgisi 2 ders kitabı*. MEB Devlet Kitapları. Dördüncü Baskı. İstanbul: Dergah Ofset Yayınları
- Parlak, E. (2012). Anadolu Türkmen müzik sanatında bir abdal deha: Neşet Ertaş. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 61, 289-312.
- Parlak, E. (2013). *Garip Bülbül Neşet Ertaş hayatı-sanatı-eserleri*. (2 cilt). İstanbul: Demos Yayınları.
- Tokel, B. B. (2004). *Neşet Ertaş kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Turhan, M. ve Kova, Ö. (2012). Değerler eğitimi açısından türk halk müziği ve halk ozanları: Neşet Ertaş, Aşık Mahsuni Şerif, Aşık Veysel ve Özay Gönülüm bağlamında bir inceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 3(6), 117-128.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Zengin, G. (2012). Neşet Ertaş türkülerinde gariplik teması. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (1), 5-9.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

People are also a product of the society they live in besides being a biological organism. Turkish National Education policies have been set as to raise conscious, cultured, faithful to his values, having affective attitudes besides being well informed and skilled citizens that the society needs (Ulusoy and Dilmaç, 2012). However, it can be seen that a path that prepares students for academic life and cares academic success much more has been followed when Turkish Education System is analyzed. As a conclusion of this approach, it is stated that significant ethical and cultural problems arise in rising generation in the cultural researches (Can, 2008). One must be taught how to solve ethical and cultural problems he face so as not to have problems in public relation. This increases the importance of value education for education systems.

In the basic education step, one of the classes that have a significant mission in transferring most values is Life Science class. Aiming to prepare the children for life, Life Science class is described as “a way of exploring the environment he lives in and its law based on experiences, a way of according with the values of society he belongs to and a way of creating and configuration of his own character” (Güteryuz, 2008; 5). According to Life Science program (2009), there are fifteen values that have to be gained as personal qualifications. These are honour, self-confidence, being social, patience, tolerance, love, respect, peace, helpfulness, truth, honesty, justice, being open-minded, patriotism and owning and developing the cultural values. The fact that bards have a role in gaining these personal qualifications or not underlie this research. Minstrels are called as the protectors and transformers of folk culture who tells the tradition they belong to and the all values of folk culture with a baglama in their poems. They also mention the common sense and thoughts of folks (Artun, 2005).

The Objective of the Research

The goal of this research is to determine the importance of minstrels in giving education of Life Science class. By this purpose, the fact of mentioning minstrels in Life Science classes and curriculums has been analyzed as part of Neşet Ertaş. Furthermore, a teaching plan based on Neşet Ertaş’s works was applied for third class at primary school and students were asked for their own opinions.

The Research Method

The research is a qualitative work with regard to its topic, its system of data gathering and its goals. The first data source was analyzed by using document analyzing method on behalf of value educations which are Life Science student books and workbooks of 1, 2 and 3rd grade of state schools under the Ministry of National Education of Izmir in 2013-2014 academic year and 2009 Life Science curriculum which are coherent with sub problems. The second data source of the research is aimed at finding an answer to ‘Are Neşet Ertaş’s works efficient in Life Science class?’ question. For this purpose, 3rd grade Life Science class was prepared based on Neşet Ertaş’s works in ‘School is my Excitement’ and ‘Honesty and Trust’ principles which is 2 hours long. Teaching plan prepared was applied for seventy nine 3rd grade students of 3 primary schools in the counties Kemalpaşa and Menderes of Izmir. Data about the application was obtained by a feedback form including open-ended 4 questions and the data was presented by using percentage and frequency values.

The Conclusion, Argument and Suggestions

As a conclusion of the research, it was stated that teaching plan of Life Science includes honor, self-confidence, being social, patience, tolerance, love and respect, peace, helpfulness, honesty, truth, justice, being open-minded, patriotism, owning and developing cultural values.

It is clear that folk poets did not include in 1, 2 and 3rd grade primary school students' student book and workbooks under the title of teaching values in state schools under the Ministry of National Education in 2013-2014 academic year. The fact that teaching value is not taken into consideration sufficiently resembles with the research conclusions of Kolaç (2010).

Two hundred fifty four works of Neşet Ertaş were analyzed and twenty four works were determined to be used for teaching Life Science class values. However, poems and sayings composed of mostly concrete expression that students can understand were chosen with the reason for teaching Life Science class values and being primary school students. It can be seen that such values that is taken from Neşet Ertaş's works as honor, truth, honesty, patriotism, respect, love, justice, tolerance, patience and being open-minded values were emphasized in Life Science class curriculum (2009). This conclusion proves the sayings of Turhan and Kova (2012; 121) which is 'Values in Neşet Ertaş's works include a rich content'. It also overlaps with the finding of 'The work reflects both national and global values and it processes these in an efficient and sensational way.'

It was concluded that students do not have adequate information about folk poets. After the application, they came to a conclusion that Neşet Ertaş is loved by students and most of them are aware of the values in the work and also they are interested in the owner of the work and so they are interested in the class. They also came to another conclusion that lives and works of folk poets can contribute to people and can be used in lessons for realizing and signaling the values excluding suggesting them and ethical questioning in the frame of value analyzing approaches. In this respect, the research resembles with the conclusion of Turhan and Kova's (2012) research.

These were suggested as a conclusion of findings of the research:

1. Life Science textbook must include lives and works of folk poets in teaching values.
2. Teachers must collaborate with parents in preparing teaching plans so as not to let the students interfere with the values they learn at school and through family.
3. The works of Neşet Ertaş must be used for teaching Life Science values.
4. The Ministry of National Education must collaborate with universities for regulating internal curriculum for teachers.
5. Descriptive and experimental researches must be done in order to determine the effect of folk poets in teaching values.